

کلیات مشاغل حوزوی

تدوین: معاونت امور طلاب و دانش‌آموختگان
اندیشکده دفتر برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
مدیریت اجرایی: محمد وکیلی
ویرایش: حمیدرضا تیموری
طراحی و صفحه‌آرایی: محمود هدایی
آماده‌سازی و چاپ: چلیکه

صندوق پستی: ۳۴۳۳ - ۳۷۱۸۵

شماره تماس: ۳۳۱۳۳۲۶۱ - ۰۲۵

آدرس: قم - جمکران - بلوار انتظار - مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
دفتر برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی - مدیریت اندیشکده

کلیات مشاغل حوزوی

ویرایش اول : ۱۴۰۲

معاونت امور طلاب و دانش‌آموختگان

مدیریت دانش‌آموختگان

شورای عالی
حوزه‌های علمیه
مرکز مدیریت
حوزه‌های علمیه

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۹
مأموریت‌ها و رسالت‌های حوزه	۲۱
طبقه‌بندی مشاغل	۲۲
اهداف کلی طبقه‌بندی مشاغل	۲۳
روش طبقه‌بندی (گروه‌بندی)	۲۴
طبقه‌بندی مشاغل در ایران	۲۶
طبقه‌بندی مشاغل حوزوی	۳۰
۱. آموزشی	۳۳
۲. پژوهشی	۳۵
۳. تبلیغی	۳۶
۴. فرهنگی	۳۷
۵. اجرایی	۳۸
الف) اجرایی-آموزشی	۳۸
ب) اجرایی-فرهنگی	۳۸
ج) اجرایی-پژوهشی	۳۹
د) اجرایی-مدیریتی	۴۰
ه) اجرایی-قضایی (حقوقی)	۴۰
و) اجرایی-تبلیغی	۴۱
ز) اجرایی-سیاسی	۴۱
ح) اجرایی-اداری	۴۱

- آشنایی با چند واژه در طبقه‌بندی شغلی ۴۳
- تطبیق تعاریف بر مشاغل حوزوی ۴۵
۱. عرصه مشاغل آموزشی ۴۷
۲. عرصه مشاغل پژوهشی ۴۸
۳. عرصه مشاغل تبلیغی ۴۸
۴. عرصه مشاغل فرهنگی ۴۸
۵. مشاغل اجرایی ۴۸
- پیوست ها ۵۳
- پیوست ها ۵۵
۱. سازمان و اداره کل ۵۵
۲. سازماندهی ۵۶
۳. تصمیم‌گیری ۵۷
۴. برنامه ریزی ۵۷
۵. صف و ستاد ۵۷
۶. تحمل کاری ۵۸
۷. رسته ۵۸
۸. گروه شغلی: (Job group) ۵۹
۹. سعه صدر ۵۹
۱۰. مسئولیت‌پذیری (Responsibility) ۶۱
۱۱. خود اشتغالی ۶۱
۱۲. مدیریت ۶۱
۱۳. صرع ۶۲
۱۴. میگردن ۶۳
۱۵. جامعه مبلغان ۶۳
۱۶. برون‌گرایی و درون‌گرایی ۶۴
۱۸. تناسب شغل و شاغل ۶۴

پیش‌گفتار

سرعت تحولات دنیای معاصر، به‌ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، چنان شتاب گرفته که نوسازی و به‌روزرسانی تمام نهادها، از جمله نهادهای دینی و فرهنگی اجتناب‌ناپذیر است. از این‌رو با توجه به نقش و جایگاه بی‌بدیل حوزه‌های علمیه در نظام اسلامی و انتظاراتی که از این نهاد مقدس وجود دارد، مدیریت حوزه‌های علمیه فرایندهای تدوین، اصلاح، ارتقا و روزآمدسازی اسناد، مأموریت‌ها، سیاست‌ها، برنامه‌ها، نظام‌نامه‌ها و ساختارهای خود را به‌ویژه در دوره مدیریت حضرت آیت‌الله اعرافی، در اولویت قرار داده است تا بتواند ضمن تحقق این مطالبات و انتظارات، زمینه حضور بیش از پیش حوزه‌های علمیه در میدان علم و عمل و ایفای نقش مثبت در حل مشکلات و معضلات ملی و فراملی را فراهم آورد.

دفتر برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی، در راستای تحقق این اولویت، ضمن ارج نهادن به تلاش‌ها و زحمات چندین‌ساله‌ای که برای تهیه این اسناد و طرح‌ها توسط معاونت‌ها، دفاتر و مراکز مختلف مدیریت

حوزه‌های علمیه صورت گرفته است، نسبت به
تجمیع، نهایی‌سازی و چاپ آن‌ها اقدام کرده است.
بی‌تردید ارائه نظرات و پیشنهادات سازنده‌ی اساتید و
صاحب‌نظران حوزوی موجب ارتقای کمی و کیفی این
اسناد و طرح‌ها خواهد شد.

لازم به توضیح است نسخه‌های چاپ شده در این
مجموعه، برابر با آخرین نسخه‌های مصوب بوده
و در صورت هر تغییری، در چاپ جدید اعمال و به
علاقه‌مندان عرضه خواهد شد.

مدیریت حوزه‌های علمیه
دفتر برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
مدیریت اندیشکده
۱۴۰۱ شمسی

پیش‌گفتار

حوزه علمیه که بر مبنای آموزه‌های قرآن، رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام تأسیس شده است، قدمتی به درازای تاریخ اسلام دارد و با ملاحظه آیه شریفه «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ» (توبه ۱۲۲/۹)، مسئولیت بزرگ فهم دین و تبیین آن و تعلیم و تربیت مردم را به عهده دارد. این رسالت عظیم از عصر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آغاز و نتیجه آن در تربیت انوار قدسی چون امیرالمؤمنین علی علیه السلام و حضرت فاطمه علیها السلام و بزرگانی همچون ابوذر، عمار، یاسر، مقداد، سلمان و... متبلور شده است و امتداد آن در

تعالیم امامان معصوم (علیهم‌السلام)، به‌ویژه در دوران پربرکت امام صادق (علیه‌السلام) است که تعلیم و تربیت به شکل کلاس‌های با عظمت علمی بوده و از زمان غیبت کبری تاکنون، حوزه‌های علمیه نیز به پیروی از امامان معصوم (علیهم‌السلام)، این وظیفه مهم را بر عهده گرفته‌اند.

در طول تاریخ پرفراز و نشیب جهان اسلام، حوزه‌های علمیه شیعی، همواره در عرصه‌های گوناگون علمی، تربیتی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و... نقش آفرین بوده و رشدیافتگان آن نیز در دوره‌های مختلف، به بهترین شکل به وظیفه خود عمل کرده‌اند. ثمره فعالیت‌های مستمر و حیات‌بخش حوزه‌های علمیه، به‌ویژه حوزه علمیه قم، زمینه‌سازی برای تشکیل و استقرار حکومت اسلامی در ایران به رهبری امام خمینی (ره) و همراهی روحانیت با ایشان و به دنبال آن، شکل‌گیری نهضت‌های بیداری اسلامی در منطقه بود. پس از انقلاب اسلامی، افزون بر لزوم استمرار آن وظایف در دامنه‌ای گسترده‌تر، ضرورت

پذیرش مسئولیت‌های انقلاب، پی‌ریزی نظامی نو و هماهنگ با فرهنگ اسلامی، سامان‌دادن امور و اسلامی‌کردن ساختار سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اداری، مدیریتی و... کشور نیز، متوجه آنان شد. در ابتدا، تصور می‌شد اگر روحانیت پس از استقرار نظام، تنها بر سیر اجرایی امور و عملکرد مجریان نظارت کند، کارها به خوبی پیش خواهد رفت، ولی از همان ماه‌های نخستین انقلاب مشخص شد بدون حضور جدی و فعالانه روحانیت در صحنه انقلاب و در ارگان‌های مختلف انقلابی، آسیب‌ها و تهدیدهای گوناگونی متوجه نظام اسلامی خواهد شد. در نتیجه، طلاب و روحانیون انقلابی در پاسخ به دعوت امام و بر اساس احساس تکلیف، در عرصه‌های گوناگون داخلی و خارجی و در ارگان‌ها و نهادهای مختلف، حاضر و به انجام وظیفه مشغول شدند. در سال‌های اخیر بر میزان این حضور افزوده شده و درخواست‌ها و اعلام نیازهای فراوان و گسترده‌ای به سمت

حوزه‌های علمیه گسیل شده است.
لازمه این حضور، آمادگی حوزه‌های علمیه
و تربیت کافی نیروهای ارزشی، شایسته،
توانمند و کارآمد در زمینه‌ها و تخصص‌های
گوناگون است. چنانچه حضرت امام رحمته‌الله در
این زمینه می‌نویسند:

«حوزه‌ها و روحانیت باید نبض تفکر و نیاز
آینده جامعه را همیشه در دست داشته باشند
و همواره چند قدم جلوتر از حوادث، مہیای
عکس‌العمل باشند. چه بسا شیوه‌های رایج
اداره امور مردم در سال‌های آینده تغییر کند
و جوامع بشری برای حلّ مشکلات خود به
مسائل جدید اسلام نیاز پیدا کند. علمای
بزرگوار اسلام از هم‌اکنون باید برای این
موضوع فکری کنند»^۱

ایشان در خصوص لزوم حضور علما و طلاب
در مشاغل و مناصب گوناگون مورد نیاز جامعه
اسلامی می‌فرماید:

«نکته آخری که توجه به آن لازم است

۱. منشور روحانیت حضرت امام خمینی رحمته‌الله، ص ۱۸.

این که روحانیون و علما و طلاب باید کارهای قضایی و اجرایی را برای خود یک امر مقدس و یک ارزش الهی بدانند و برای خود شخصیت و امتیازی قائل بشوند که در حوزه ننشسته‌اند، بلکه برای اجرای حکم خدا راحتی حوزه را رها کرده و مشغول به کارهای حکومت اسلامی شده‌اند. اگر طلبه‌ای منصب امامت جمعه و ارشاد مردم یا قضاوت در امور مسلمین را خالی ببیند و قدرت اداره هم در او باشد و فقط به بهانه درس و بحث مسئولیت نپذیرد و یا دلش را فقط به هوای اجتهاد خوش کند، در پیشگاه خداوند بزرگ یقیناً مؤاخذه می‌شود و هرگز عذر او موّجه نیست. ما اگر امروز به نظام خدمت نکنیم و استقبال بی سابقه مردم از روحانیت را نادیده بگیریم، هرگز فرصت و شرایط بهتر از این را نخواهیم داشت»^۱.

از این روی، هدایت، پشتیبانی و حمایت از تحکیم، تقویت و اعتلای نظام اسلامی و تربیت نیروی انسانی برای رفع نیازهای دینی جامعه

۱. منشور روحانیت حضرت امام خمینی (ره)، ص ۱۸.

و نظام اسلامی، از جمله مأموریت‌های مهم حوزه علمیه قم در نظر گرفته شده است.^۱ از سوی دیگر، دنیای اسلام و مستضعفان جهان، چشم امید به انقلاب و عملکرد روحانیت دارند. آنان می‌خواهند بدانند روحانیت و حوزه‌های علمیه که اکنون عهده‌دار حکومت گشته و بیش‌ترین و بزرگ‌ترین امکانات مادی و معنوی کشور را در خدمت انقلاب گرفته‌اند، چگونه عمل می‌کنند؟ چه رفتاری با مردم دارند و به چه میزان به تحقق شعارها و آرمان‌های حکومت الهی و گسترش ارزش‌های الهی و انسانی و عدالت اجتماعی، اهتمام می‌ورزند؟ امروز، مردم دنیا واژگانی چون انقلاب اسلامی، روحانیت و جمهوری اسلامی ایران را واژه‌هایی مترادف می‌شناسند.

هم‌چنین، با توجه به استقبال چشم‌گیر جوانان و پذیرش گسترده حوزه‌های

۱. ر.ک: مصوبه ۷۲۰ و ۷۴۰ جلسه ۱۶۷ شورای عالی حوزه‌های علمیه، مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۶، بند ۵ و ۷.

علمیه سراسر کشور و در نتیجه حجم زیاد طلاب در حال تحصیل، دانش‌آموختگان و فارغ‌التحصیلان حوزه در چند سال اخیر، ضروری می‌نماید تا با برنامه‌ریزی، آموزش‌های لازم و بسترسازی مناسب مسئولان حوزوی و دولتی برای به‌کارگیری ایشان در عرصه‌های مختلف آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و اجرایی، از این نیروی عظیم انسانی فرهیخته و کارآمد به شکل شایسته و بهینه استفاده شود.

به نظر می‌رسد از جمله گام‌های نخستین برای رسیدن به این هدف- در کنار کارهای بسیار دیگری که باید انجام شود- شناسایی، طبقه‌بندی و معرفی کامل مشاغلی است که هم‌سو با رسالت‌ها و مأموریت‌های حوزه می‌باشند.

تا آنجایی که بررسی شد، گویا تاکنون هیچ اثر علمی قابل توجهی در شناسایی و معرفی مشاغل حوزوی تدوین نشده است. بنابراین، در نوشته حاضر تلاش شده با استفاده از

روش‌های مختلف جمع‌آوری داده‌ها (از جمله روش مصاحبه، مشاهده، اجرای پرسش‌نامه، بررسی‌های اسنادی و...)، اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل، ساماندهی و در اختیار پژوهش‌گران و طلاب محترم قرار گیرد. بدیهی است گام‌های آغازین در هر پژوهشی، خالی از ایراد و کاستی نخواهد بود و درباره این اثر، ادعای هو الاول و الآخر پسندیده نخواهد بود و امید است که این مختصر، به نقادی سخت‌گیرانه صاحب‌نظران و دغدغه‌مندان امتداد یابد و به رشد و بالندگی حوزه‌های علمیه و روحانیت منتهی شود، ان‌شاءالله تعالی.

طبقه بندی
مشاغل حوزوی

شورای عالی
حوزه‌های علمیه
مرکز مدیریت
حوزه‌های علمیه

روحانیت شیعه، همواره در عرصه‌های گوناگون علمی، تربیتی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و حتی اقتصادی جامعه، نقش آفرین بوده و سعی کرده در شرایط مختلف اجتماعی و سیاسی، تا حد توان به وظیفه و رسالت ذاتی خود عمل کند. پس از انقلاب اسلامی، افزون بر لزوم استمرار آن وظایف در دامنه‌ای گسترده‌تر، مسئولیت‌ها و کارکردهای جدیدی روحانیت را درگیر خود نمود. اگرچه می‌توان گفت که این کارکردها از لحاظ ماهوی تفاوت چندانی با رسالت‌های پیشین ندارد، ولی از لحاظ شکلی و پیچیدگی‌هایی که دارد، متفاوت از گذشته می‌نمایند. از این‌رو،

چنان که در فرمایش حضرت امام رحمته الله علیه مبنی بر لزوم آمادگی حوزه‌ها برای پاسخ به نیازهای آینده جامعه گذشت و تأکید فراوان مقام معظم رهبری دام ظلّه در این راستا، حوزه‌های علمیه

۱. از جمله می‌فرماید: آن حقیقت اول که گفتیم نظام مستظهر به حوزه‌های علمیه است، به خاطر این است که نظریه‌پردازی سیاسی و نظریه‌پردازی در همه جریان‌های اداره یک ملت و یک کشور در نظام اسلامی به عهده علمای دین است. آن کسانی می‌توانند در باب نظام اقتصادی، در باب مدیریت، در باب مسائل جنگ و صلح، در باب مسائل تربیتی و مسائل فراوان دیگر نظر اسلام را ارائه بدهند که متخصص دینی باشند و دین را بشناسند. اگر جای این نظریه‌پردازی پر نشد، اگر علمای دین این کار را نکردند، نظریه‌های غربی، نظریه‌های غیردینی، نظریه‌های مادی جای آن‌ها را پر خواهد کرد. هیچ نظامی، هیچ مجموعه‌ای در خلأ نمی‌تواند مدیریت کند؛ یک نظام مدیریتی دیگری، یک نظام اقتصادی دیگری، یک نظام سیاسی دیگری که ساخته و پرداخته اذهان مادی است، می‌آید جایگزین می‌شود؛ هم‌چنان که در آن مواردی که این خلأها محسوس شد و وجود داشت، این اتفاق افتاد. ... حوزه‌های علمیه و علمای دین پشتوانه‌هایی هستند که موظفند نظریات اسلامی را در این زمینه از متون الهی بیرون بکشند، مشخص کنند، آن‌ها را در اختیار بگذارند، برای برنامه‌ریزی، برای زمینه‌سازی‌های گوناگون. پس نظام اسلامی پشتوانه‌اش علمای دین و علمای صاحب‌نظر و نظریات اسلامی است؛ لذا نظام موظف به حمایت از حوزه‌های علمیه است، چون تکیه‌گاه اوست.

علاوه‌ی بر این‌ها که نظام اسلامی برای اداره ملت و کشور نیازمند به حوزه‌هاست، یک نکته دیگر هم وجود دارد و آن این است که امروز شبهه‌هایی مطرح می‌شود که آماج آن شبهه‌ها نظام است. شبهات دینی، شبهات سیاسی، شبهات اعتقادی و معرفتی در متن جامعه تزریق می‌شود - به‌خصوص در میان جوانان - هدفش فقط این است که یکی را از یک فکری منتقل کند به یک فکر دیگری؛ هدفش این است که پشتوانه‌های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهن‌ها مخدوش کند؛ دشمنی با نظام است. لذا برطرف کردن این شبهه‌ها، مواجهه با این شبهه‌ها، پاک کردن این غبارها از ذهنیت جامعه - که به وسیله علمای دین انجام می‌گیرد - این هم یک پشتیبانی دیگر، یک پشتوانه دیگر برای نظام اسلامی است. پس نظام اسلامی از جهات

مأموریت‌ها و رسالت‌های خود را متناسب با وضعیت موجود، تدوین و ابلاغ نموده که در ادامه ذکر شده است.

مأموریت‌ها و رسالت‌های حوزه

بر اساس مصوبه ۷۲۰ و ۷۴۰، شورای عالی حوزه، مأموریت حوزه‌های علمیه، به شرح ذیل تعیین گردیده است:

۱. استنباط، تبیین و تعمیق آموزه‌های اسلام و مکتب تشیع در عرصه‌های مختلف علوم و معارف اسلامی، به‌ویژه فقه؛
۲. تبیین روشمند و صیانت هوشمندانه از اسلام و مکتب تشیع؛
۳. نظریه‌پردازی و تولید علم در حوزه‌های

مختلف متکی به علمای دین و نظریه‌پردازان و محققان و دانشمندان حوزه‌های علمیه است.

از آن طرف، حوزه‌های علمیه هم نمی‌توانند بی تفاوت بمانند. حوزه علمیه، به‌خصوص حوزه علمیه قم مادر این نظام است؛ به‌وجودآورنده و مولد این انقلاب و این حرکت عظیم است. یک مادر چگونه می‌تواند از زاده خود، از فرزند خود غافل بماند، نسبت به او بی تفاوت باشد، در هنگام لازم از او دفاع نکند؟ بنابراین نسبت بین حوزه‌های علمیه و نظام جمهوری اسلامی، نسبت حمایت متقابل است. نظام از حوزه‌ها حمایت می‌کند، حوزه‌ها از نظام حمایت می‌کنند؛ همکاری می‌کنند، به یکدیگر کمک می‌کنند. (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار طلاب و فضلا و اساتید حوزه علمیه قم، ۱۳۸۹/۰۷/۲۹)

- مختلف علوم اسلامی - انسانی؛
۴. تربیت نیروی انسانی برای رفع نیازهای دینی جامعه، نظام اسلامی و حوزه‌های علمیه؛
 ۵. تبلیغ، ترویج، تثبیت و تعمیق ارزش‌ها و معارف اسلامی، در سطح ملی و فراملی؛
 ۶. پشتیبانی و حمایت از نظام اسلامی و هدایت در جهت تحکیم، تقویت و اعتلای آن؛
 ۷. تلاش در جهت تحقق تمدن اسلامی بر اساس آیات قرآن کریم و آموزه‌های مکتب اهل بیت علیهم‌السلام.^۱

طبقه‌بندی مشاغل

طبقه‌بندی عبارت است از دسته‌بندی یا تنظیم مشاغل در گروه‌هایی از مشاغل مشابه و استقرار آن در طبقات و درجات مختلف به طوری که رابطه صحیح و معقول بین عوامل سه‌گانه زیر برقرار باشد:^۲

۱. ر.ک: سند چشم انداز حوزه‌های علمیه، مصوبه شماره ۱۰۰۱ شورای عالی حوزه‌های علمیه (دوره ششم، جلسه ۱۷۹)، تاریخ ابلاغ: ۱۳۹۵/۰۱/۲۱

۲. دعایی، مدیریت منابع انسانی (نگرش کاربردی)، ص ۶۳.

۱. وظایف، اختیارات و مسئولیت‌های مشاغل؛
۲. شرایط احراز شغل؛
۳. حقوق و مزایا.

اهداف کلی طبقه‌بندی مشاغل

این اهداف را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

۱. سپردن کار به کاردان؛
۲. پرداخت مزد عادلانه و مساوی برای کار مشابه در شرایط کاری یکسان؛
۳. ایجاد نظم و هماهنگی و سرعت عمل در اداره امور استخدام کارکنان و کمک به مدیریت در حلّ مسائل؛
۴. رعایت شرایط احراز شغل، مرتبط با وظایف و مسئولیت‌ها؛
۵. یک‌نواخت کردن مزد شغل تمامی شاغلین یک گروه شغلی در چارچوب یک جدول مزد؛
۶. پیش‌گیری از اعمال نظرهای شخصی احتمالی سرپرستان و مدیران؛
۷. کاهش شکایات و نارضایتی‌ها، جلوگیری از

تضعیف روحیه کارکنان از طریق رفع تبعیض
بین آنان با تعیین مزد شغل یک‌سان برای
مشاغل هم‌گروه (مزد مساوی در برابر کار
مساوی در شرایط کار مشابه)؛

۸. رفع سوء تفاهمات بین کارکنان و سرپرستان
از طریق مشخص نمودن خطوط اختیار و
مسئولیت؛

۹. کمک به کارگزینی جهت برآورد میزان و نوع
احتیاجات پرسنلی در سال‌های آینده؛

۱۰. بهبود روابط فی‌مابین کارکنان و مسئولان
سازمان با مشخص شدن وظایف و حدود
اختیارات و مسئولیت‌های طرفین؛

۱۱. کمک به تهیه بودجه پرسنلی با توجه به
تسهیل پیش‌بینی و محاسبه هزینه مشاغل
مورد لزوم.^۱

روش طبقه‌بندی (گروه‌بندی)

در این روش با توجه به ویژگی‌های مشاغل
موجود در سازمان، تعدادی گروه‌های شغلی

۱. دعایی، مدیریت منابع انسانی (نگرش کاربردی)، ص ۶۳.

(طبقات شغلی) تعیین و برای هر طبقه، شرح جامعی تهیه می‌گردد که ویژگی‌ها و شرایط مشاغلی را که می‌توانند در آن طبقه قرار گیرند مشخص می‌کند. بنابراین شرح تهیه‌شده برای طبقات، معیار و ضابطه اصلی برای روش طبقه‌بندی می‌باشد. سپس مشاغل موجود در سازمان، در این گروه‌های شغلی قرار می‌گیرند.

مراحل عملی در روش گروه‌بندی را می‌توان به ترتیب زیر خلاصه نمود:

۱. مشاغل موجود مورد مطالعه قرار گرفته، ویژگی‌های مشاغل (شرح وظایف و مسئولیت‌ها، مهارت‌های مورد لزوم، شرایط احراز و...) مشخص می‌گردند؛

۲. با توجه به آشنایی که با ویژگی‌های مشاغل سازمان‌ها، شرکت‌ها و واحدهای مختلف، طبق رویه یادشده حاصل می‌گردد، تعداد گروه‌های شغلی که برای هر یک از آنها مناسب باشد تعیین می‌شود؛

۳. برای هر گروه، شرح جامعی تهیه می‌شود

که ویژگی‌های مشاغلی را که می‌توانند در آن گروه قرار گیرند مشخص می‌نماید؛

۴. در مرحله آخر، با توجه به شرح وظایف، شرایط احراز شغل، ... و با توجه به شرح تهیه‌شده برای طبقات شغلی، نزدیک‌ترین و مناسب‌ترین طبقه برای هر شغل تعیین و به آن گروه اختصاص داده می‌شود.

روش گروه‌بندی، بیش‌تر برای ارزشیابی مشاغل «اداری و دفتری» مناسب بوده و در ارزشیابی مشاغل «سازمان‌های دولتی» کاربرد بیش‌تری دارد. در ایران نیز سازمان امور اداری و استخدامی کشوری، گروه‌بندی مشاغل را بر همین اساس انجام داده است.^۱

طبقه‌بندی مشاغل در ایران

بر اساس طرح طبقه‌بندی مشاغل که در برنامه دوم توسعه اقتصادی - اجتماعی ایران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و سپس از سوی دولت به سازمان‌ها ابلاغ شده

۱. دعایی، مدیریت منابع انسانی (نگرش کاربردی)، ص ۶۳.

است، مشاغل در ایران در یکی از هشت گروه زیر، قابل طبقه‌بندی است:^۱

بر اساس طرح طبقه‌بندی مشاغل که در برنامه دوم توسعه اقتصادی - اجتماعی ایران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و سپس از سوی دولت به سازمان‌ها ابلاغ شده است، مشاغل در ایران در یکی از هشت گروه زیر قابل طبقه‌بندی است:

۱. رشته امور آموزشی، فرهنگی و هنری (شامل تمامی مشاغل معلمي، تدریس، تولید ادبی و هنری، روابط عمومی، تبلیغات، مطبوعات و رسانه‌ها، ... و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط)؛

۲. رشته اداری و مالی (شامل تمامی مشاغل حسابداری، حسابرسی، اداری، مالی، بیمه، بانکداری، بورس، آمار اقتصادی، ... و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط)؛

۳. رشته امور اجتماعی (شامل تمامی مشاغل

۱. اختر محققى، «انواع مشاغل و نحوه تقسیم بندی آن‌ها، مجله حدیث زندگی، مرداد و شهریور ۱۳۸۵، ش ۳۰، ص ۱۳.

پژوهش‌های میدانی روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، روابط بین‌الملل، تحلیل‌گری، آمار اجتماعی، مشاوره و علوم تربیتی، ... و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط)؛

۴. رشته بهداشتی و درمانی (شامل تمامی مشاغل پزشکی، دندان‌پزشکی، پیراپزشکی، پرستاری، مامایی، داروسازی، کاربری سیستم‌های جدید در درمان و بهداشت، تولید داروها و واکسن‌ها، ... و تحقیقات و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط)؛

۵. رشته خدمات (شامل تمامی مشاغل دلالی و واسطه‌گری، فروشنده‌گی، بازرگانی، توزیع کالا، خدمات، ورزش، توریسم، سرگرمی، تغذیه، ساخت‌وساز بنا، حرفه‌های اصلاح و تعمیر، ... و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط)؛

۶. رشته کشاورزی و محیط زیست (شامل مشاغل کشت و داشت و برداشت محصول، پژوهش‌های مربوط به هر مرحله، پرورش انواع جانوران سودمند و مطالعات وابسته، دام‌پزشکی، گیاه‌شناسی، مطالعات جنگل و

آب‌وهوا، بیابان‌زدایی، ... و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط)؛

۷. رشته فنی و مهندسی (شامل تمامی مشاغل سخت‌افزار و نرم‌افزار صنعت و تکنولوژی، اختراع و تولید صنعتی، کارگری صنعت، کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها، ... و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط)؛

۸. رشته فرآوری داده‌ها (شامل تمامی مشاغل مربوط به اطلاع‌رسانی، کتاب‌داری، تولید نرم افزارهای اطلاعاتی، گسترش اطلاعات، شبکه اینترنت، انتقال و تلفیق اطلاعات، ارزیابی داده‌ها، حفاظت داده‌ها، ... و برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌های مربوط).^۱

البته بحث درباره طبقه‌بندی مشاغل به آنچه بیان شد محدود نمی‌شود، لکن به دلیل رعایت اختصار و پیش‌گیری از اطاله کلام، به همین مقدار بسنده نموده^۲ و به اصل بحث،

۱. اختر محقق، «انواع مشاغل و نحوه تقسیم‌بندی آن‌ها، مجله حدیث زندگی، مرداد و شهریور ۱۳۸۵، ش ۳۰، ص ۱۳.

۲. برای آگاهی بیشتر تر به کتابها و پژوهشهای مربوط به مدیریت منابع انسانی مراجعه شود.

یعنی طبقه‌بندی مشاغل حوزوی می‌پردازیم.

طبقه‌بندی مشاغل حوزوی

در نگاهی کلی و کارکردگرایانه، مشاغل حوزوی به سه گروه تقسیم می‌شوند:

۱. مشاغل اختصاصی؛

۲. مشاغل ترجیحی؛

۳. مشاغل مشترک.

منظور از مشاغل اختصاصی، مشاغلی هستند که اهداف و رسالت‌های سازمان روحانیت را به طور مستقیم تأمین می‌کنند و متولّی و متصدی آن فقط روحانیت می‌باشد و اقشار دیگر جامعه اجازه و امکان حضور در آن را ندارند؛ مثل امامت جمعه، نمایندگان خبرگان رهبری و نمایندگی ولی فقیه در نهادها.

مقصود از مشاغل ترجیحی، مشاغلی است که اولویت اول در تصدّی و انجام آن شغل، با روحانیت می‌باشد و اگر به دلایل مختلفی مثل کمبود نیروی انسانی، امکان حضور

روحانیت وجود نداشت، افراد دیگری از اقشار مختلف جامعه که سنخیت و تناسب بیشتری با روحانیت دارند، می‌توانند آن رسالت را برعهده گیرند؛ مثل امامت جماعت مساجد یا مدارس، تدریس علوم اسلامی در دانشگاه‌ها و تدریس دروس عقیدتی در نیروهای مسلح. مشاغل مشترک هم بیان‌گر فعالیت‌هایی است که در تعارض با رسالت طلبگی نیست و طلاب و روحانیون، بیش‌تر به دلیل نیاز مالی و تأمین معاش یا به جهت تخصص و مهارت غیرحوزوی که دارند به سراغ آن می‌روند؛ مثل انجام امور رایانه‌ای، تدریس زبان یا ریاضی در مراکز آموزشی، انجام امور اداری و امثال آن. البته این که گفته شد این گروه از مشاغل در تعارض با رسالت طلبگی نیست، مشروط به این است که فرد تنها به صورت پاره‌وقت و آن هم به اقتضای ضرورت‌هایی که گفته شد به این امور بپردازد وگرنه اگر اشتغال در این مشاغل، تمام‌وقت باشد به گونه‌ای که دیگر از هویت طلبگی خود فاصله بگیرد و فرصتی

برای پرداختن به شئون طلبگی نیابد، چنین فردی عملاً از جرگه روحانیت خارج شده است.

بنابراین گویا مشاغل مشترک، سنخیت و هم‌خوانی چندانی با رسالت‌های حوزه ندارند. به همین دلیل و در این جا، تنها به مشاغل هم‌سو با رسالت‌های حوزه یعنی مشاغل اختصاصی و ترجیحی روحانیت پرداخته شده است. افزون بر این که به دلیل گستردگی دامنه مشاغل مشترک، بررسی آن در نوشته حاضر میسر نیست.

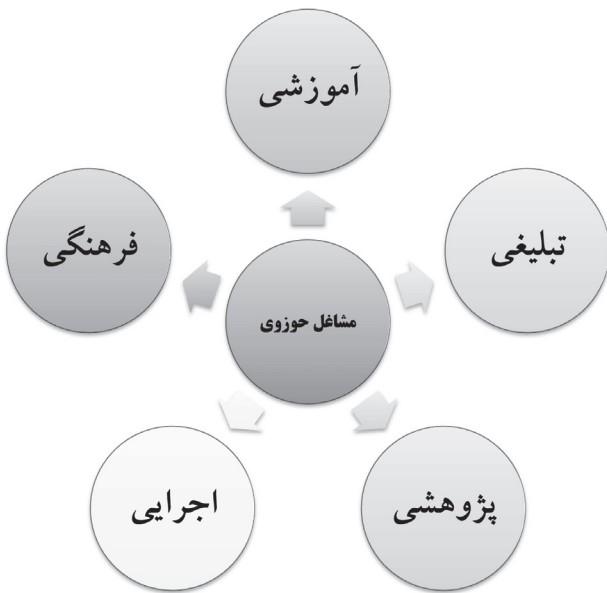
با مطالعه و بررسی استقرایی وضعیت شغلی روحانیت در عصر حاضر - به‌ویژه پس از پیروزی انقلاب و استقرار حکومت اسلامی در ایران - و در یک جمع‌بندی کلی، این مشاغل را می‌توان در پنج گروه آموزشی، پژوهشی، تبلیغی، فرهنگی و اجرایی طبقه‌بندی نمود^۱

۱. در تبیین منطق این طبقه‌بندی باید گفت: در یک مطالعه مقدماتی و با همکاری کارشناسان مدیریت دانش آموختگان حوزه، مشاغل شایع روحانیت در مناطق مختلف کشور بررسی و فهرست بلندی در این زمینه تهیه شد. در طی جلسات کارشناسی متعدد و با استفاده از هم‌فکری و همکاری این دوستان، به این نتیجه رسیدیم که سنخ اغلب این

که در ادامه به تفصیل بررسی شده‌اند.

۱. آموزشی

• تدریس در حوزه‌های علمیه (از ادبیات تا خارج فقه و اصول، رشته‌های تخصصی

← مشاغل و فعالیت‌ها از چهار حالت آموزشی، پژوهشی، تبلیغی و فرهنگی خارج نیست. بنابراین هر شغلی را در طبقه خاص خود قرار دادیم. اما متوجه شدیم که بخشی از مشاغل، علاوه بر آنچه ذکر شد حیثیت اجرایی نیز دارند، بنابراین طبقه مستقلی نیز با عنوان مشاغل اجرایی افزوده و آن‌ها را در این طبقه جای دادیم. چنانچه در متن نیز اشاره شده (با عنوان نکته مهم)، به دلیل چندحیثیتی بودن بیشتر فعالیت‌های حوزویان، گروه مشاغل اجرایی را به هشت زیرگروه تقسیم نمودیم.

حوزوی و...):

• تدریس در دانشگاه‌ها (معارف اسلامی و دروس تخصصی در رشته‌های مختلف علوم انسانی - اسلامی مثل: معارف اسلامی، فلسفه، کلام، تاریخ اسلام، تفسیر و علوم قرآنی، نهج البلاغه، علوم حدیث، ادبیات فارسی و عرب، علوم تربیتی، اخلاق، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، مدیریت و...):

• تدریس در آموزش‌وپرورش (در جایگاه معلم، مربی پرورشی، مشاور تحصیلی و...):

• تدریس در نیروهای مسلح (مربی عقیدتی و سیاسی، مربی قرآن، دوره‌های پودمانی و...):

• تدریس در سایر مراکز آموزشی (آموزشگاه‌های خصوصی و...):

• آموزشی- تربیتی: مشاوره (تربیتی، اخلاقی، روان‌شناختی، خانواده، تحصیلی، شغلی و...).

۲. پژوهشی

- پژوهش در مراکز علمی و پژوهشی حوزوی و غیر حوزوی (مثل مرکز تحقیقات کامپیوتری نور، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام، دارالحدیث، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی، دفتر پژوهش‌های اسلامی زندان‌ها، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، مرکز پژوهش‌های صداوسیما، پژوهشکده تحقیقات اسلامی سپاه و...)
- پژوهش‌های فردی یا گروهی، در رشته‌های مختلف علوم حوزوی و علوم انسانی؛
- مقاله‌نویسی برای نشریات تخصصی یا عمومی حوزوی و غیرحوزوی؛
- ویراستاری، مقابله، تصحیح متون، احیای آثار دینی و ...

۳. تبلیغی

- روحانی طرح هجرت بلند مدت و کوتاه مدت (مناسبتی) در مساجد، تکایا، حسینیه‌ها و اماکن زیارتی و بقاع متبرکه، مراکز فرهنگی و... (شهرها و روستاهای سراسر کشور)؛
- تبلیغ به شکل پاسخ‌گویی اینترنتی، تلفنی، کتبی و حضوری؛
- تبلیغ در ارگان‌های دولتی، خصوصی، نیروهای مسلح، زندان‌ها و...؛
- روحانی کاروان حج و عمره، عتبات عالیات، مناطق جنگی (راوی راهیان نور)، اردوگاه‌های تفریحی، فرهنگی و تربیتی؛
- تبلیغ کودک و نوجوان، دانش‌آموزی (ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان)، دانشجویی (خوابگاه‌های دانشجویی و...)
- تبلیغ خارج از کشور (کوتاه‌مدت و مناسبی، بلندمدت و...)
- تبلیغ چهره‌به‌چهره (در متروها، فرودگاه‌ها، پایانه‌های مسافرتی،

- نمایشگاه‌های بین‌المللی، پارک‌ها، شهربازی‌ها، تفرجگاه‌ها و...؛
- تبلیغ در قالب گروه‌های جهادی - تبلیغی.^۱

۴. فرهنگی

- امامت جماعت مساجد شهر و روستا، مدارس آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و...؛
- تأسیس و مدیریت مؤسسات و مراکز فرهنگی؛
- راه‌اندازی و مدیریت سایت‌های فرهنگی در بستر فضای مجازی؛
- رایزن فرهنگی در خارج از کشور؛
- فعالیت‌های فرهنگی هنری (رایانه، شعر، داستان، فیلم‌نامه و نمایش‌نامه‌نویسی، تهیه‌کنندگی، کارگردانی، طراحی، تدوین،

۱. به گفته آقای ضرغام حمید پرنیان، رییس مجمع جهادگران کشور تا آبان ۱۴۰۰، تعداد ۴۲ هزار گروه جهادی در سامانه اطلس بسیج ثبت شده است. (خبرگزاری جمهوری اسلامی «ایرنا»، ۱۴ آبان ۱۴۰۰، شناسه خبر: ۸۴۵۳۰۶۴۹-<https://www.irna.ir>)

شبکه، اجرای برنامه‌های فرهنگی در
رسانه، ورزش و...؛

• گروه‌های جهادی فرهنگی طلاب و
دانشجویان.

۵. اجرای

فعالیت‌های اجرایی روحانیت، اغلب دو یا
چندساحتی می‌باشند، به همین جهت، این
طبقه را به هشت زیرگروه به شرح ذیل تقسیم
کردیم:

الف) اجرایی-آموزشی

• معاونان آموزش مدیریت‌های استانی
حوزه و معاونان آموزش مدارس علمیه؛
• مدیر و دبیر گروه‌های آموزشی در مراکز
آموزشی و پژوهشی، دانشگاه‌ها و ...

ب) اجرایی-فرهنگی

• نمایندگی ولی فقیه در سازمان‌ها و
نهادهای مختلف (وزارت جهاد کشاورزی و

سازمان‌های متبوع، وزارت ورزش و جوانان، نیروهای مسلح، سازمان حج و زیارت، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، دانشگاه‌ها، بنیاد شهید و امور ایثارگران، بنیاد مسکن و...؛

- معاونان فرهنگی نهادهای دولتی و غیردولتی (معاونان فرهنگی شهرداری‌ها، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف و امور خیریه، فرهنگ و ارشاد اسلامی، دفاتر فرهنگی دانشگاه‌ها و...؛
- ائمه جمعه سراسر کشور؛
- فعالیت در عرصه نشر کتاب (ناشر و...).

ج) اجرایی-پژوهشی

- معاونان پژوهش مدیریت‌های استانی حوزه و معاونان پژوهش مدارس علمیه سراسر کشور؛
- طلاب و روحانیون شاغل در پژوهشگاه‌ها، مراکز علمی و پژوهشی و ارگان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی که به عنوان مدیر یا دبیر

گروه، امور پژوهشی و طرح‌های پژوهشی را
پی‌گیری می‌کنند.

د) اجرایی. مدیریتی

- مدیران حوزه‌های علمیه استانی، مدیران مدارس علمیه و سایر مراکز آموزشی وابسته؛
- مدیران ارشد، مدیران کل، معاونان و مدیران میانی نهادها و ارگان‌های حوزوی یا دولتی (دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و مراکز وابسته، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان تبلیغات اسلامی، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی و...).

ه) اجرایی. قضایی (حقوقی)

- سردفتر اسناد رسمی؛
- سردفتر ازدواج و طلاق؛
- روحانیون شاغل در قوه قضائیه: دادیار، قاضی، دادرس، دادستان، بازرس و...؛
- فعالیتهای حقوقی (شوراهای حلّ

اختلاف، وکالت و...).

و) اجرایی-تبلیغی

- معاونان تبلیغ مدیریت‌های استانی حوزه و معاونان تبلیغ مدارس علمیه و ...

ز) اجرایی-سیاسی

- نمایندگی مجلس شورای اسلامی و خبرگان رهبری؛
- عضویت در شوراهای اسلامی شهر و روستا؛
- فعالیت‌های نشریه‌ای (مدیر مسئول، سردبیری، دبیر سیاسی، روزنامه‌نگاری و خبرنگاری و...);
- فعالیت در تشکلهای و احزاب سیاسی هم‌سو با اهداف انقلاب اسلامی.

ح) اجرایی-اداری

- طلاب و روحانیون شاغل در مراکز ستادی یا صفی حوزوی و غیرحوزوی که صرفاً کارهای اداری انجام می‌دهند (متصدی

بایگانی، امور مالی و اداری، مسئول دفتر، خدمات رایانه‌ای، معاون اجرایی مدرسه‌های علمیه، مرکز خدمات حوزه یا مراکز وابسته در قم و مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها و...؛

• ناظر ذبح شرعی در کشتارگاه‌های دام و طیور داخل و خارج کشور.^۱

توجه: برخی از این فعالیت‌ها و بلکه بیشتر آن‌ها، حیثیت‌های مختلفی دارند و ممکن است یک فعالیت، در دو یا چند طبقه جایگاه داشته باشد. برای نمونه، «روحانی طرح هجرت بلندمدت» یا «مبلغ در نیروهای مسلح یا دانشگاه»، ممکن است علاوه بر فعالیت‌های تبلیغی، فعالیت‌های فرهنگی یا آموزشی هم داشته باشد. یا «مدرّس حوزه یا استاد دانشگاه» ممکن است هم فعالیت آموزشی داشته باشد، هم پژوهشی و هم

۱. به نظر می‌رسد نظارت بر ذبح شرعی به‌تنهایی در همین طبقه قرار می‌گیرد، مگر این‌که بخشی از وظایف ناظر انجام امور فرهنگی یا تبلیغی در محل کشتارگاه نیز باشد که در این صورت باید در طبقه اجرایی تبلیغی یا اجرایی فرهنگی گنجانده شود.

فرهنگی. یا «مدیران مدارس رستگاران» که فعالیت اجرایی، مدیریتی، آموزشی و فرهنگی دارند. به همین جهت در طبقه‌بندی مشاغل حوزوی، امکان مرزبندی دقیق بین آن‌ها وجود ندارد و نمی‌توان طبقات را به طور متمایز از هم تفکیک نمود. اگر هم شغلی ذیل طبقه خاصی آورده شده بیش‌تر به لحاظ وجهه غالب آن می‌باشد.

همان‌گونه که سنخ مشاغل مربوط به حوزویان را در سه دسته کلی اختصاصی، ترجیحی و مشترک تعریف کردیم، از بین مشاغل نام‌برده در هر یک از طبقه‌های پنج‌گانه نیز برخی اختصاصی هستند و برخی ترجیحی.

آشنایی با چند واژه در طبقه‌بندی شغلی

۱. **رسته (اصلی) شغلی:** عبارت است از مجموعه رسته‌های شغلی که از لحاظ نوع کار و حرفه، وابستگی نزدیکی به هم دارند و با یکدیگر یک کادر وسیع حرفه‌ای را تشکیل

می‌دهند. مثل رشته بهداشتی و درمانی که رشته‌های شغلی پزشک، کارشناس آزمایشگاه، بهداشت محیط، پرستار و... را دربرمی‌گیرد.

۲. رشته فرعی شغلی: یک یا چند رشته

شغلی در داخل یک رشته اصلی که از نظر نوع فعالیت و مدارک تحصیلی ارتباط شدیدتری با هم دارند. مثل رشته اداری و مالی که رشته‌های فرعی اداری، مالی، گمرک و مالیات را شامل می‌شود.

به بیان دیگر، رشته‌هایی که از لحاظ نوع کار و حرفه و شرایط احراز وابستگی آن‌ها شدیدتر و بیش‌تر است، یک رشته فرعی را تشکیل می‌دهند.

۳. رشته شغلی: یک یا چند طبقه شغلی

است که از لحاظ نوع کار تا حدی یکسان می‌باشند، ولی از نظر ارزش، اهمیت و سختی انجام آن سطوح و مراتب مختلفی دارند.

۴. طبقه شغلی: عبارت است از یک یا

چند پست سازمانی که از نظر وظایف و

مسئولیت‌ها و دشواری انجام کار با یکدیگر مشابه یا یکسان باشند؛ به نحوی که بتوان آن‌ها را تحت عنوان واحدی قرار داد و شرایط احراز یکسان برای آن‌ها نوشت و حقوق مساوی به متصدیان آنان پرداخت نمود.

۵. پست سازمانی: عبارت است از جایگاهی که در ساختار سازمانی دستگاه‌ها برای انجام وظایف و مسئولیت‌های مشخص یک شغل پیش‌بینی و برای تصدی یک کارمند در نظر گرفته می‌شود.

تطبیق تعاریف بر مشاغل حوزوی

- رسته اصلی: مثل رسته آموزشی؛
 - رسته فرعی: مثل تدریس در حوزه‌های علمیه؛
 - رشته شغلی: مثل تدریس مقدمات؛
 - طبقه شغلی: مثل تدریس ادبیات عرب؛
 - شغل (پست سازمانی): مانند تدریس علم نحو.
- در این کتاب عرصه‌های شغلی به همراه

توضیح عناوین ذیل می‌باشد:

۱. عنوان شغل (رسالت)؛
۲. تعریف شغل؛
۳. رسته یا گروه شغلی؛
۴. نمونه شرح وظایف و مسئولیت‌های شغل؛
۵. میزان تحصیلات و مدارک مورد نیاز؛
۶. مهارت‌ها و تجارب و دوره‌های آموزشی مورد نیاز برای تصدی شغل؛
۷. شرایط محیط کار؛
۸. ضعف و مشکلات جسمانی بی‌اثر یا کم‌اثر در انجام شغل؛
۹. توانمندی‌ها و ویژگی‌های اخلاقی و رفتارهای مورد نیاز؛
۱۰. توانمندی‌ها و ویژگی‌های شخصیتی مورد نیاز؛
۱۱. محل‌های اشتغال؛
۱۲. شرایط ارتقا؛
۱۳. ارتباط‌های شغلی؛
۱۴. مزایا و مطلوبیت‌های شغل؛
۱۵. کاستی‌ها و محدودیت‌های شغل؛

۱۶. آیا شغل مورد نظر دارای شکل حرفه‌ای و انجمن خاصی است؟؛

۱۷. لطفاً در صورت امکان روند یک روز کاری عادی را به اختصار بنویسید؛

۱۸. راه‌های کسب اطلاعات بیشتر درباره شغل مورد نظر؟؛

۱۹. توصیه‌ها و پیشنهادهای لازم برای داوطلبان ورود به این شغل.

در ادامه عرصه‌های مشاغل به همراه پست‌های مربوطه آمده است:

۱. عرصه مشاغل آموزشی

الف) تدریس در مدارس علمیه؛

ب) مربی عقیدتی و سیاسی در سپاه؛

ج) تدریس معارف اسلامی در دانشگاه‌ها.

۱-۱. مشاغل آموزشی - تربیتی

الف) استاد اخلاق حوزه؛

ب) مشاور مدرسه علمیه؛

۲. عرصه مشاغل پژوهشی

۳. عرصه مشاغل تبلیغی

۱. روحانی هجرت بلندمدت؛
۲. روحانی هجرت کوتاه‌مدت یا مناسبتی؛
۳. مبلغ مدارس امین؛
۴. تبلیغ اینترنتی؛
۵. تبلیغ در ارتش؛
۶. پاسخ‌گویی (تلفنی، کتبی، اینترنتی)؛
۷. روحانی کاروان؛
۸. روحانی کاروان عتبات عالیات (عراق و سوریه)؛
۹. تبلیغ در دانشگاه.

۴. عرصه مشاغل فرهنگی

تذکر: فعلاً موردی از این دسته مشاغل مورد بررسی و تجزیه تحلیل شغلی قرار نگرفته است.

۵. مشاغل اجرایی

۵-۱. مشاغل اجرایی - آموزشی

۱. معاون آموزش مرکز مدیریت حوزه علمیه استان؛
۲. معاون آموزش مدرسه علمیه.

۵-۲. مشاغل اجرایی - فرهنگی

۱. امامت جمعه شهرستان؛
۲. معاون تهذیب و تربیت مرکز مدیریت حوزه علمیه استان؛
۳. معاون تهذیب و تربیت مدرسه؛
۴. مسئول حوزه نمایندگی ولی فقیه در یکی از رده‌های سپاه؛
۵. مسئول عقیدتی - سیاسی در یکی از رده‌های ارتش؛
۶. معاون فرهنگی اداره کل اوقاف و امور خیریه استان؛
۷. مسئول دفتر نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه؛
۸. حوزه نمایندگی ولی فقیه در سازمان جهاد کشاورزی استان؛
۹. مسئول حوزه نمایندگی ولی فقیه در

سازمان‌های وابسته به وزارت جهاد کشاورزی
استان؛

۱۰. معاون امور فرهنگی و تبلیغ اداره کل
تبلیغات اسلامی استان.

۵-۳. مشاغل اجرایی - پژوهشی

۱. معاون پژوهش مرکز مدیریت حوزه علمیه
استان؛
۲. معاون پژوهش مدرسه علمیه.

۵-۴. مشاغل اجرایی - مدیریتی

۱. مدیریت حوزه‌های علمیه استان؛
۲. مدیریت مدرسه علمیه؛
۳. مدیرکل تبلیغات اسلامی استان؛
۴. مدیرکل سازمان اوقاف و امور خیریه استان؛
۵. مدیر اداره اوقاف و امور خیریه شهرستان.

۵-۵. مشاغل اجرایی - قضایی

۱. روحانی قاضی.

۵-۶. مشاغل اجرایی - سیاسی

تذکر: فعلاً موردی از این دسته مشاغل مورد بررسی و تجزیه تحلیل شغلی قرار نگرفته است.

۵-۷. مشاغل اجرایی - اداری

۱. معاون اجرایی مدرسه علمیه.

شورای عالی
حوزه‌های علمیه
مرکز مدیریت
حوزه‌های علمیه

پیوست‌ها

شورای عالی
حوزه‌های علمیه
مرکز مدیریت
حوزه‌های علمیه

پیوست‌ها

پیوست ۱: توضیح برخی از اصطلاحات
به‌کاررفته در کتاب:

۱. سازمان و اداره‌کل

سازمان (در لغت) عبارت است از پدیده‌ای اجتماعی یا گروهی، متشکل از دو یا چند نفر که در محیطی با ساختار منظم، به‌طور آگاهانه هماهنگ شده و برای نیل به اهداف گروهی با یکدیگر همکاری می‌کنند^۱ و در اصطلاح به نهادهای پایین‌دست وزارت‌خانه‌ها و نیز ارگان‌های دولتی که در حد وزارت‌خانه

۱. اصغری، مبانی سازمان و مدیریت، ص ۱۵.

نیستند اطلاق می‌شود؛ مثل سازمان حج و زیارت و سازمان اوقاف و امور خیریه که زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی فعالیت می‌کنند. ادارات زیردست سازمان در مراکز استانی، اداره کل و در سطح شهرستان اداره گفته می‌شود؛ مثل اداره کل اوقاف و امور خیریه (در استان) و اداره اوقاف و امور خیریه (در شهرستان).

وزارت خانه ← سازمان ← اداره کل ← اداره

۲. سازماندهی

سازماندهی به عنوان گروه‌بندی فعالیت‌ها برای رسیدن به اهداف و واگذاری مسئولیت گروه‌ها به مدیران، تفویض اختیارات لازم به منظور اعمال نظارت و تأمین هماهنگی همه‌جانبه در ساخت سازمانی مؤسسه تعریف می‌شود. به عبارت دیگر سازماندهی فرایندی است که طی آن تقسیم کار بین افراد و گروه‌های کار و هماهنگی میان آن‌ها به منظور کسب

اهداف سازمان صورت می‌گیرد.^۱

۳. تصمیم‌گیری

تصمیم‌گیری فرایند تشخیص و گزینش شیوه عمل خاصی برای یک مسئله یا مشکل ویژه است.^۲

۴. برنامه‌ریزی

برنامه‌ریزی شامل تعیین اهداف، خط‌مشی‌ها، تبدیل اهداف به صورت برنامه عملیاتی و پیش‌بینی چگونگی اجرای آن‌ها می‌شود.^۳

۵. صف و ستاد

صف به واحدها و نقش‌هایی اطلاق می‌شود که مستقیماً برای تأمین اهداف مؤسسه (سازمان) فعالیت می‌کنند و در این زمینه مسئولیت مستقیم دارند. (برای مثال

۱. اصغری، مبانی سازمان و مدیریت، ص ۱۱۵.

۲. اصغری، مبانی سازمان و مدیریت، ص ۷۰.

۳. همان، ص ۸۶.

واحدهای تولید و فروش).

ستاد به واحدها و نقش‌هایی اطلاق می‌شود که مستقیماً در جهت تأمین هدف‌های مؤسسه (سازمان) فعالیت ندارند ولی به واحدهای صفی کمک می‌کنند تا بتوانند به نحو مؤثری انجام وظیفه کنند و از عهده تأمین هدف‌های سازمان برآیند؛ مثلاً امور مالی و کارگزینی، کنترل و ارزشیابی جزو فعالیت‌های ستادی محسوب می‌شوند.^۱

۶. تحمل کاری

اشاره به این دارد که به چه مدت و تا چه سطح از فشار، بدن فرد می‌تواند کار کند؛ برای مثال، آیا فرد می‌تواند روزی هشت ساعت کامل کار کند؟ این نوع سنجش معمولاً به وسیله یک فیزیوتراپ مجرب و ماهر یا در یک سنجش موقعیتی مثل کارگاه آموزشی انجام می‌شود.

۷. رسته

۱. اصغری، مبانی سازمان و مدیریت، ص ۱۴۶ و ۱۴۷.

رسته عبارت از مجموع رشته‌های شغلی است که از نظر تخصص یا نوع کار یا نوع آموزش وابستگی و ارتباط نزدیک داشته باشند.

۸. گروه شغلی: (Job group)

گروهی که با شغل مشترک اعضای خود سازماندهی و معین می‌شود. انجمن‌های حرفه‌ای و اتحادیه‌های شغلی نمونه‌هایی از گروه‌های شغلی هستند.

۹. سعه صدر

این اصطلاح کاربردهای متفاوتی دارد:

الف) سعه صدر، آزاداندیشی (Open mindedness)

- یکی از خصوصیات «روح فلسفی» می‌باشد؛ یعنی این‌که فیلسوف دارای فکری باز و روشن باشد و از برخورد با آرا و عقاید مختلف ترسی نداشته باشد. نظریات جدید و مخالف را مورد توجه قرار داده و هیچ وقت دچار جمود و تحجر

فکری نشود.

ب) تحمل، مدارا (Tolerance)

• در محاوره، مدارا نوعی مراعات یا اغماض است که ما را از سرزنش یا محکوم کردن نظری که مورد قبول ما نیست، باز می‌دارد. همچنین، مدارا به معنای پذیرش انفعالی هر آن چیزی است که نتوانیم مانع بروز آن شویم، ولی مورد تصویب ما نیست.

• در قلمرو اخلاق و جامعه‌شناسی، مدارا به معنای پذیرش حدودی از ناهم‌نوایی است. در واقع، رفتاری است اجتماعی مبتنی بر به رسمیت شناختن حق اظهار عقیده، داشتن اعتقادات و رفتارهایی متفاوت برای دیگران هرچند با آن عقیده، باور یا رفتار، موافق نباشیم.

• توانایی مقاومت در مقابل استرس، درد و فشار روانی بدون آسیب‌دیدگی جدی^۱.

۱. دانشنامه آزاد ویکی‌پدیا: <http://fa.wikipedia.org>

۱۰. مسئولیت‌پذیری (Responsibility)

توانایی در پذیرش مسئولیت‌یه همان توانایی
مسئولیت‌پذیری.

۱۱. خوداشتغالی

یعنی این‌که فرد از طریق دانش، توانمندی،
تجربه و مهارتی که دارد توان ایجاد فرصت
شغلی برای خود را داشته باشد. مثل محقق
که به صورت شخصی فعالیت پژوهشی انجام
می‌دهد و حاصل پژوهش‌های خود را منتشر
می‌کند.

۱۲. مدیریت

مدیریت فرایند به‌کارگیری مؤثر و کارآمد
منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی،
سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت
و کنترل است که برای دستیابی به اهداف
سازمانی و بر اساس نظام ارزشی مورد قبول

صورت می گیرد.^۱

۱۳. صرع

عبارت است از اختلال یا از بین رفتن موقتی هوشیاری که به صورت ناگهانی رخ می‌دهد و غالباً همراه با حرکات عضلانی که ممکن است به صورت حرکت کوچک پلک‌ها ظاهر شود یا با تکان‌های خیلی شدید همراه باشد و تمام بدن را دربرگیرد. به عبارت دیگر صرع عبارت است از تغییرات ناگهانی اختلاف پتانسیل بین داخل و خارج سلول عصبی و بر حسب نوع سلولی که در معرض این تغییر قرار می‌گیرد تظاهرات بالینی گوناگونی به صورت تغییر در سطح هوشیاری، فعالیت‌های حرکتی، تغییرات رفتاری، تغییرات حسی و سیستم عصبی خودکار ایجاد می‌شود. صرع انواع کوچک و ساده‌تر دیگری هم دارد.^۲

۱. دعایی، مدیریت منابع انسانی، ص ۲۱.
۲. <http://ravanshenasi.mihanblog.com>

۱۴. میگردن

میگردن، سردردی است که در اثر نوعی گشادشدن ناگهانی عروق مغزی به وجود می‌آید که می‌تواند باعث تهوع و حساسیت به نور و صدا و گاهی سرگیجه شود.

۱۵. جامعه مبلغان

جامعه مبلغان کشور مجموعه‌ای متشکل از مبلغان برتر کشور می‌باشد که با همکاری معاونت تبلیغ و آموزش‌های کاربردی حوزه‌های علمیه هر دو ماه یک بار تشکیل می‌شود. اعضای این جامعه توسط شورای مرکزی پیشنهاد و توسط معاونت تبلیغ انتخاب می‌شوند. این مجموعه با حضور جمعی از مبلغان اندیشمند، صاحب‌نظر و دل‌سوز به منظور هماهنگی بیشتر، تبادل نظر، انتقال تجارب، رشد و شکوفایی افراد مستعد و... تأسیس شده است.^۱

۱. <http://mobaleghan.com/news>

۱۶. برون‌گرایی و درون‌گرایی

دو نگرش بنیادی در نظریه یونگ هستند. منظور یونگ از برون‌گرایی «طبیعت زودجوش، رُک و خوش‌برخوردی است که به راحتی با وضعیت تطبیق می‌یابد، سریعاً دل‌بستگی پیدا می‌کند، بی‌اعتمادی‌ها و تردیدها را کنار می‌گذارد و با اعتمادی جسورانه به استقبال ناشناخته‌ها می‌رود». اما درون‌گرایی معرّف «طبیعتی مردّد متفکر و کمرو است که خودش را برای خودش می‌خواهد، خود را پس می‌کشد، همیشه دفاعی عمل می‌کند و موشکافی توأم با بی‌اعتمادی را ترجیح می‌دهد». یونگ می‌گفت آدم کاملاً برون‌گرا یا کاملاً درون‌گرا نداریم، بلکه هر آدمی گزیده‌ای از این دو را دارد.^۱

۱۸. تناسب شغل و شاغل

روان‌شناسان علاقه‌مند به رفتارهای شغلی

۱. رایکمن، نظریه‌های شخصیت، ص ۹۲.

(حرفه‌ای) معتقدند که شخصیت افراد با نوع حرفه‌ای که انتخاب می‌کنند و نحوه عمل آن‌ها در آن حرفه در ارتباط است.^۱ به عبارت دیگر، افراد دارای ویژگی‌های مشخص، مشاغل خاصی را انتخاب و در آن زمینه در مقایسه با دیگران، بهتر عمل می‌کنند. برای مثال، بر اساس مدل پنج عاملی، افراد دارای نمره بالا در برون‌گرایی، مشاغل اجتماعی و پرمخاطره را بیش‌تر ترجیح می‌دهند و آن‌ها را در مقایسه با افرادی که در درون‌گرایی نمره بالایی می‌گیرند بهتر انجام می‌دهند. یا نه، افراد دارای نمره بالا در انعطاف‌پذیری، در مشاغل هنری و اکتشافی، بهتر از افرادی عمل می‌کنند که دارای نمره پایین در این زمینه هستند.^۲

پیوست ۲: شرایط عمومی استخدام در واحدهای حوزوی

۱. هوگان و واتر، ۱۹۹۷، به نقل از قراباگی، رابطه بین صفات (عوامل) شخصیتی و رضایت شغلی، ص ۷۶.
۲. پروین، شخصیت، به نقل از همان.

- شرایط عمومی استخدام در واحدهای
حوزوی وابسته به شورای عالی،^۱ عبارت است
از:

الف) التزام عملی و اعتقادی به دین مبین
اسلام و مذهب شیعه اثنی عشری؛

ب) التزام عملی به اصل ولایت فقیه و قانون
اساسی جمهوری اسلامی ایران؛

ج) داشتن حداقل سن ۲۰ سال تمام و حداکثر
۴۰ سال و برای دارندگان مدرک تحصیلی
سطح چهارم و دکترا، ۴۵ سال؛

د) داشتن تابعیت ایران؛

ه) انجام خدمت دوره ضرورت یا معافیت
قانونی؛^۲

و) عدم اعتیاد به مواد مخدر؛

ز) نداشتن سابقه محکومیت جزایی مؤثر؛

ح) دارا بودن مدرک تحصیلی حوزوی حداقل
سطح دو؛

۱. مصوبه ۶۶۷ قانون استخدام کارمندان حوزه‌های علمیه (مصوب کمیته
خاص)، مورخ ۱۳۸۹/۳/۱۸.

۲. معافیت پزشکی، در صورتی مورد قبول است که به دلیل بیماری‌های
خاص، مانند هپاتیت، ایدز و... نباشد و منافاتی با انجام دادن وظایف
شغلی متقاضی استخدام، نداشته باشد.

تبصره ۱: مشاغلی که نیازمند مهارت‌های غیر حوزوی است، در صورتی که امکان رفع نیاز از طریق دارندگان مدارک حوزوی وجود نداشته باشد، با تشخیص واحدهای حوزوی، مدارک معادل دانشگاهی کفایت می‌کند.

تبصره ۲: مشاغلی که بر اساس شرایط احراز پست‌های سازمانی، نیازمند مدرک سطح دو نیستند، از شمول این بند، مستثنا خواهند بود.

ط) داشتن سلامت جسمانی و روانی و توانایی برای انجام کاری که استخدام می‌شوند؛
ی) گذراندن مراحل گزینش.

تبصره ۳: استخدام ایثارگران و خانواده‌های آنان، بر اساس قوانین مصوب مربوط به خود، خواهد بود.

- متقاضیان استخدام رسمی، در صورت احراز شرایط عمومی استخدام رسمی، حداقل به مدت شش ماه تا سه سال، به صورت آزمایشی فعالیت خواهند نمود و در صورت احراز شرایط ذیل، از بدو خدمت، جزو

کارمندان رسمی محسوب خواهند شد:
الف) حصول اطمینان از لیاقت (علمی،
اعتقادی و اخلاقی)، بر اساس آیین‌نامه
ارزشیابی کارمندان، مصوب شورای عالی؛
ب) طی دوره‌های آموزشی و کسب امتیاز لازم؛
ج) گذراندن مراحل گزینش (ماده ۱۰).

- کارمندان حوزه‌های علمیه، از لحاظ
مقررات مربوط به بازنشستگی، از کارافتادگی،
فوت و درمان، با رعایت حداقل مقررات
کشوری، تابع قوانین تأمین اجتماعی خواهند
بود. (ماده ۲۷)

- برای آگاهی بیشتر، به پایگاه اطلاع‌رسانی
شورای عالی مراجعه شود: www.ShorayeAali.com

«و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین»